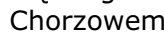
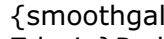

Region dziś

Autor: Monika Kresa

Dialektologicznie ujmowany Śląsk środkowy, położony jest niemal w całości w granicach województwa śląskiego z Katowicami, Gliwicami, Zabrzem, Bytomiem, Rudą Śląską, Tychami, Rybnikiem i Chorzowem. Ludność Ludność Śląska ma wyraźne poczucie pogranicznego, wielonarodowego i wielokulturowego charakteru swojego regionu, którego źródłem są jego burzliwe i skomplikowane dzieje. Dziś na Śląsku środkowym żyją głównie narodowości: Polacy i Niemcy, choć Niemców jest tu znacznie mniej niż na Śląsku północnym (Opolskim). Oprócz Ślązaków-Polaków deklarujących polską tożsamość narodową (obok oczywiście poczucia śląskiej tożsamości regionalnej) dużą część mieszkańców Śląska środkowego (zwłaszcza Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego) stanowią przybysze (i ich potomkowie) z różnych stron Polski, którzy ściągali tu w latach PRL do pracy w kopalniach. Część Ślązaków nie przyznaje się ani do narodowości polskiej, ani niemieckiej, uważając się za przedstawicieli narodowości śląskiej (w ostatnim spisie powszechnym z roku 2002 na całym Śląsku, nie tylko środkowym, taką autodeklarację złożyły 172 682 osoby). Kwestia uznania narodowości śląskiej jako odrębnej narodowości jest kontrowersyjna i wzbudza wiele żywych reakcji. Oficjalnie w Polsce Ślązacy traktowani są jak grupa etniczna (jak na przykład Górale czy Kaszubi) albo jak grupa regionalna (np. Wielkopoleanie), a nie narodowa. Gospodarka i przemysł

 Podstawą gospodarki górnośląskiej pozostaje węgiel i jego wydobycie. Ważną rolę odgrywa także hutnictwo. Na terenie Górnego Śląska wydobywa się ok. 98% węgla kamiennego i wytwarza energię stanowiącą ponad 40% wartości krajowej. Coraz częściej zwraca się jednak uwagę na zwiększającą się rolę usług w przemyśle górnośląskim. Drugorzędną rolę odgrywa natomiast rolnictwo. Dziedzictwo kulturowe Mieszkańcy Górnego Śląska wiele trudu wkładają w zachowanie własnej, niepowtarzalnej tożsamości tego regionu. Władze regionu zdają sobie również sprawę z faktu, że to właśnie owa niepowtarzalność kulturowa i tożsamościowa jest szansą na jego rozwój. Organizatorzy Górnośląskich Dni Dziedzictwa podkreślają: „Dziedzictwo kulturowe Górnego Śląska pozostaje wciąż największą z niewykorzystanych szans na promocję tego niezwykłego środkowoeuropejskiego regionu. W czasach, kiedy prawdziwą karierę robią pojęcia wielokulturowość i różnorodność, kiedy przenikanie się grup etnicznych i kulturowych oddziaływań postrzegane jest jako źródło twórczego napięcia, pełna dramatycznych zwrotów historia tej krainy staje się jej bezcennym atutem” (cytat za: www.gornoslaskie-dziedzictwo.com). Dbałość o owo dziedzictwo kulturowe, którego świadectwem jest chociażby kultura materialna regionu wyraża się w tworzeniu skansenów sztuki i architektury ludowej (np. w Chorzowie). Żywe są chociażby tradycje hafciarstwa, czy rzeźby w drewnie, graficie elektrodowym, węgla oraz malarstwa sztalugowego. Ważnym elementem dbałości o dziedzictwo kulturowe regionu są także coroczne imprezy folklorystyczne, np. Wici folklorystyczne w Chorzowie. Coraz częściej popularyzacji kultury śląskiej podejmują się media masowe: Radio Katowice, Radio „TOP”, Telewizja Katowice, redakcje gazet śląskich. Związek Górnośląski organizuje np. Śląskie Śpiewanie i Gody Śląskie. Ślązacy od wieków odczuwali odrębność swojego dialektu w stosunku do innych dialektów polskich, choć nie jest ona tak duża, jak to potocznie się ujmuje, większa jest (co oczywiste) ta odrębność od języka ogólnopolskiego. Ważnym elementem współczesnej dbałości o gwary śląskie są inicjatywy wydawania książek po śląsku. Nie sposób nie wspomnieć chociażby o Biblii Ślązoka czy Elementarzu śląskim, autorstwa Marka Szołtyska. Gwary śląskie to jeden z najważniejszych wyznaczników śląskiej tożsamości regionalnej. Interesujące świadectwa o tym zostały zebrane m.in. w książce Aldony Skudrzykowej, Jolanty Tambor, Krystyny Urban, Olgi Wolińskiej, Gwara śląska – świadectwo kultury, narzędzie komunikacji, Katowice 2001, do której odsyłamy zainteresowanych czytelników. Źródła: Aldona Skudrzykowa, Jolanta Tambor, Krystyna Urban, Olga Wolińska, Gwara śląska – świadectwo kultury, narzędzie komunikacji, Katowice 2001. Jolanta Tambor, Mowa Górnoślązaków oraz ich świadomość językowa i etniczna, Katowice 2006. www.gornoslaskie-dziedzictwo.com. Zdjęcia: Agnieszka Nowak